

Nekega dne se nekaj premakne ...

Petra Kolmančič

Dialogi objavljajo poezijo že več kot petdeset let, saj so ena najstarejših slovenskih kulturnih revij, ki v Mariboru izhaja od leta 1965 naprej. V začetnem obdobju izhajanja so Dialogi bili predvsem literarna revija, z menjavanjem uredništva pa se je revija sčasoma usmerila k širšim kulturnim tematikam, še vedno pa v skladu s tradicijo slovenskih kulturnih revij v posebni rubriki Branje nekajkrat letno objavljamo izvirno in prevodno leposlovje.

V petih desetletjih izhajanja so Dialogi že večkrat prevetrili mlade slovenske literarne generacije. Pred dobrimi tremi desetletji, leta 1983, je bila v 8. številki 19. letnika revije Dialogi objavljena izbrana poezija nove generacije pesnikov in pesnic, ki jih je poleg generacijske povezanosti družilo tudi to, da je bilo njihovo ustvarjanje povzeto vezano na Maribor oz. neposredno okolico. Med vključenimi pesniki in pesnicami, ki jih je k sodelovanju povabil takratni urednik Marjan Pungartnik, se pojavi kar nekaj avtorjev in avtoric, ki so bili sredi osemdesetih na začetku svoje ustvarjalne poti, v naslednjih treh desetletjih pa so se afirmirali in uveljavili v širšem slovenskem prostoru. Med njimi izstopajo pesnik, pisatelj in dramatik Borut Gombač, pesnica in prevajalka Lidija Gačnik Gombač ter pesnik, pisatelj in dramatik Peter Rezman.

Mitja Čander, ki je literarno prilogo Dialogov urejal v obdobju od 1995 do 2000, je prav tako pripravil številko z izbrano mlado literaturo, ki jo je posvetil literarni generaciji ustvarjalcev rojenih po letu 1970. V tematski številki Dialogov z naslovom *Ideo-*

logija in umetnost devetdesetih, ki je izšla kot dvojna številka leta 1995, je zbral enajst avtoric in avtorjev, ki so bili takrat na slovenski literarni sceni prisotni – razen nekaterih izjem – le z revijalnimi objavami. Osmerica iz takratnega Čandrovega izbora (Miklavž Komelj, Aleš Čar, Nina Kokelj, Gašper Malej, Marcello Potocco, Aleš Šteger, Robert Titan Felix in Jaka Železnikar) dobrih dvajset let kasneje na slovenskem literarnem prizorišču že zaseda trdne in prepoznavne pozicije.

Mladi mariborski generaciji literarnih ustvarjalk in ustvarjalcev, predhodnici generacije, ki je na pohodu zdaj, in ki je svojo ustvarjalno pot pričela v burnem tranzicijskem in posttranzicijskem času, se je v posebnem sklopu literarne tematske številke revije *Dialogi* (letnik 40, številka 8, 2004) posvetil tudi takratni literarni urednik Robert Titan Felix. Pripravil je izbor osmih avtoric in avtorjev, ki so predstavljeni z odlomki iz svojega dotedanjega opusa, nekateri tudi v intervjuju z naslovom *Pretresanje mladih pesniških glasov*. Gre za ustvarjalke in ustvarjalce, ki so se začeli uveljavljati na prelomu tisočletja, več kot polovica vključenih se z leposlovjem intenzivno ukvarja tudi danes, med njimi bi izpostavila Jana Šmarčana, Lučko Zorko, Simono Kopinšek, Nevenko Miklič ter Gregorja Lozarja, ki sem ga vključila tudi v ta izbor. Omenjena generacija je bila pozornosti deležna v vsaj še dveh drugih izborih, ki so se posvečali mladi mariborski literaturi; v literarnem zborniku *Stopi na stol*, ki je izšel leta 2001 in ga je uredil David Bedrač, ter v zborniku mlade mariborske poezije, ki je pod naslovom *Nova kolekcija* izšel leta 2008 in ga je uredil Nino Flisar.

Za številko *Dialogov*, ki je pred vami, sem najprej tudi sama nameravala narediti izbor poezije nove mlade generacije, ki je geografsko vezana na Maribor, in na ta način vzpostaviti neke vrste dialog s prejšnjimi uredniki. Dejstvo je, da se je v Mariboru po daljšem premoru ponovno oblikovala nova mlada pesniška generacija, ki je zelo vitalna in ustvarjalna, o čemer priča odziv pesnikov in pesnic na številna skupinska branja, ki potekajo bodisi pod okriljem serije *Mlade rime MB#* v dvorani Gustaf v Pekarni ali serije večerov slamovske poezije *Ožuljeni jezik v Vetrinjskem dvoru*. Ko pa sem naročena besedila začela prejemati, sem spoznala, da mi s tovrstnim konceptom ne bo uspelo zbrati dovolj gradiva za obsežnejši in res kvaliteten izbor, kot sem si ga zastavila in ki bi napolnil celotno številko revije, zato sem se raje odločila za malce bolj tvegano in manj preverjen uredniški koncept – izbora nisem geografsko omejila na Maribor in k sodelovanju sem povabila okrog štirideset pesnic in pesnikov, rojenih med letoma 1980 in 2000, ki so še brez pesniškega prvenca. Na tem mestu se zahvaljujem Dejanu Kobanu, Kristianu Koželju in Tonji Jelen, ki so skrbno pregledali moj nabor imen in mi prijazno pomagali z dodatnimi sugestijami.

Na straneh, ki sledijo, smo tako priča izvirni poeziji pesnic in pesnikov najmlajše generacije, ki se šele vzpostavlja in išče svoj pesniški credo ter, kot vsaka generacija prej, tudi svoj izvirni in nov pesniški izraz. Izbor je dovolj širok, da ob branju dobimo uvid v pesniške veččine te generacije ter vpogled v to, kako svojo vlogo in svoj status v današnjem svetu doživljajo občutljivi, z lastno glavo razmišljujoči mladi posamezniki in posameznice, ki so bili rojeni v tvegano in negotov čas postsocialističnega materializma ter vzpona informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Ob branju je razvidno, da novo generacijo poleg skupnega prostora in časa, v katerem ustvarja, ne družijo kakšna podobna estetska in vsebinska izhodišča, tudi ne enotni vrednostni sistemi in etični postulati – njihovi pesniški glasovi so tako heterogeni, da o vsebinski ali estetski sorodnosti ne moremo govoriti. Upesnjujejo enake teme kot jih literatura vsake generacije: prevladuje upovedovanje intimnega notranjega sveta, prisotna je družbenokritična komponenta, preigravanje sodobnejših pesniških stilov ali spogledovanje s tradicionalnimi oblikami pesnjenja, pri čemer je pogost izraz (samo)ironija. Naj na tem mestu dodam, da v generacijo kot neko skupnost z enovitimi nazori, skupnim imenovalcem ali interesi tako ali tako ne verjamem; zagotovo pa so v vsaki generaciji občutljivi posamezniki, ki za svoje izrazno sredstvo izberejo umetnost, v tem primeru poezijo, in ta je nevidno lepilo, ki jih povezuje v skupnost z vsemi tistimi pred njimi ali za njimi, ki so ali še bodo v nekem trenutku izbrali enak način komuniciranja s samim seboj in s svetom.

Pri branju iz nabora izstopajo vsaj trije, zaradi katerih sem prepričana, da bo tudi ta generacija navrgla nekaj res močnih in sposobnih pesniških imen z avtentično pesniško držo, ki so že zdaj sposobna na izviren način opredeliti svoja stališča do sveta, družbe, intime in umetnosti. Poezija je že od nekdaj eden izmed pomembnih načinov premišljevanja o svetu in posamezniku, pesnjenje in branje poezije pa odlična metoda, kako priti v stik s svojim najglobljim bistvom in kako sploh vzpostaviti lastno istovetnost. Kar nekaj pronicljivih pesmi v tem izboru dokazuje, da se je mlada literarna generacija še vedno zmožna upreti in umakniti nasilju praznih podob vsenaokrog in živeti tudi tisto, kar je pod videzom.